

Konflikten mellan utveckling och miljöskydd i Kyotoprotokollet

En idéanalys av Kyotoprotokollet utifrån ett
hållbarhetsperspektiv

Abstract

Traditionally in climate change politics there has been a tension between development and environmental protection. To solve this issue sustainable development can and is widely used as a strategy. This thesis analyses the Kyoto protocol looking at the representation and the potential existence of this tension.

Idea analysis is used as the method of analysing the Kyoto protocol as this is a suitable method when looking to interpret implicit content in a text. The analysis is made using sustainable development as the theoretical framework and focuses on the following three dimension of sustainability: economic such as economic growth and cost-effectiveness, social such as inequalities and social justice and environmental such as additional emission limitation.

The analysis provides a conclusion that confirms the existence of a tension between economic, social and environmental dimension in the Kyoto protocol.

Nyckelord: hållbar utveckling, Kyotoprotokollet, de flexibla mekanismerna, klimatförändring, idéanalys

*Antal ord:*7588

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Syfte och frågeställning	2
1.2	Avgränsningar	2
1.3	Definitioner	2
1.4	Disposition	2
2	Bakgrund	4
2.1	Klimatkonventionen och Kyotoprotokollet	4
2.2	De flexibla mekanismerna	5
3	Metod	7
3.1	Beskrivande idéanalys	7
3.2	Analysverktyg	8
3.3	Material	8
3.4	Avgränsingar	9
4	Teoretiskt ramverk	10
4.1	Hållbar utveckling	10
4.1.1	Klimatförändringar och internationella relationer	11
4.1.2	Ekologisk modernisering	12
4.2	”What is to be sustained?”	12
4.2.1	Social dimension	12
4.2.2	Ekonomisk dimension	13
4.2.3	Ekologisk dimension	14
4.3	Kritiska tankar	15
5	Analys	16
5.1	Gemensamt men differentierat ansvar	16
5.2	De flexibla mekanismerna	17
5.2.1	Handel med utsläppsrätter	17
5.2.2	Additionalitet och faktisk utsläppsminskning	18
5.2.3	CDM och dubbla mål	19
5.3	Diskussion	21
6	Slutsats	23
7	Referenser	24

Bilaga 1	27
-----------------------	-----------

1 Inledning

People are at the centre of sustainable development and (...) we commit to work together to promote sustained and inclusive economic growth, social development and environmental protection and thereby to benefit all. (UNCSD 2012:2)

Detta konstaterades om hållbar utveckling på Förenta Nationernas (FNs) konferens om hållbar utveckling i Rio de Janeiro år 2012. Hållbar utveckling skapades för att komma tillrätta med ett av tidernas största miljöpolitiska problem, konflikten mellan utveckling och miljöskydd. Denna konflikt bygger på den spänning som länge funnits om hur social utveckling och ekonomisk tillväxt ska fortgå utan att medföra en negativ påverkan på miljön. Redan på 1970-talet presenterades ”Limits to growth” (Meadows et al. 1972), en rapport som konstaterade att om vi fortsätter leva på det sätt vi gör kommer jordens naturresurser utarmas. Motsättningen mellan utveckling och miljöskydd baseras på att ekonomisk tillväxt bygger på konsumtion och konsumtion innebär att man plockar från jordens resurser på ett eller annat sätt. En del av jordens resurser består av tillgångar som är allmänna för alla, exempelvis luft. Problemet med kollektiva varor så som luft är att det inte går att inhägnas. Det handlar i detta fall inte om att ta något från allmänningen utan om att tillföra något (Hardin 2011:620).

För att lösa konflikten mellan utveckling och miljöskydd används olika strategier. En strategi som används på nationell så väl som internationell nivå är hållbar utveckling. Som citatet ovan antyder baseras hållbar utveckling på tanken om att ekonomisk tillväxt och social utveckling går hand i hand med miljöskydd (Carter 2007:207).

Klimatproblemen är intressanta utifrån ett hållbarhetsperspektiv då de behandlar social och ekonomisk aspekter samtidigt som miljön skyddas. Klimatförändring är ett gränsöverskridande problem som kräver internationellt samarbete och har länge diskuterats världens länder emellan. Kyotoprotokollet är ett bindande internationellt klimatavtal som antogs för att komma tillrätta med klimatproblemen. Avtalets syfte är att minska utsläpp av växthusgaser och på så sätt främja hållbar utveckling (Kyotoprotokollet 1998 artikel 2).

Kyotoprotokollets första åtagandeperiod upphörde att gälla år 2012 och en andra åtagandeperiod antogs. Världens länder har dock haft svårigheter med att förhandla fram en ny överenskommelse. För att förstå vilka problem som försvårar klimatförhandlingar kommer denna uppsats handla om Kyotoprotokollets första åtagandeperiod.

1.2 Syfte och frågeställning

Syftet med denna uppsats är att undersöka huruvida det förkommer en konflikt mellan utveckling och miljöskydd i Kyotoprotokollet och beskriva hur konflikten återspeglas i detta internationella klimatavtal. Hållbar utveckling är en strategi som kombinerar utveckling och miljöskydd och menar att de går hand i hand. Genom att bryta ner hållbar utveckling till tre dimensioner: social, ekonomisk och ekologisk kan de användas för att analysera hur konflikten mellan social och ekonomisk utveckling och miljöskydd kommer till uttryck i Kyotoprotokollet.

Frågeställning som är utgångspunkten för denna uppsats lyder:

- Hur kommer konflikten mellan utveckling och miljöskydd till uttryck i Kyotoprotokollet?

1.3 Avgränsningar

Kyotoprotokollet är det enda bindande internationella klimatavtal vilket gör det till ett unikt avtal och fungerar därför som enda utgångspunkt för analys i denna uppsats. Trots nya tillägg i avtalet är det endast den första åtagandeperioden som kommer att analyseras. Detta på grund av att den andra åtagandeperioden just börjat gälla.

1.4 Definitioner

När begreppet miljöskydd används syftar det till åtgärder för att minska utsläppen i atmosfären. Utsläpp avser i denna uppsats endast växthusgasutsläpp och definieras enligt Kyotoprotokollet som: koldioxid (CO₂), metan (CH₄), lustgas (N₂O), freoner (HFCs), fluorkolväten (PFCs) och Svavelhexafluorid (SF₆) (Kyotoprotokollet 1998, Annex A).

1.5 Disposition

Uppsatsen inleds med ett bakgrundskapitel där det redogörs för Kyotoprotokollet och de flexibla mekanismerna. I kapitel 3 presenteras de metodologiska valen, beskrivande idéanalys och dimensioner som analysverktyg, dessutom redogörs materialet. Följande kapitel innehåller uppsatsens teoretiska ramverk med definition av hållbar utveckling och de tre olika dimensionerna. Kapitel 5 utgörs av analys av Kyotoprotokollet och en avslutande diskussion. Slutligen besvaras

frågeställningen genom sammanfattning av analysens ståndpunkter och uppsatsens slutsats presenteras.

2 Bakgrund

Detta kapitel börjar med en kort historisk bakgrund till klimatkonventionen och Kyotoprotokollet, dessutom klargörs distinktionen mellan dessa två. Kyotoprotokollet är uppsatsen utgångspunkt och för att få en djupare förståelse ges en beskrivning av avtalets utformning och innehåll.

2.1 Klimatkonventionen och Kyotoprotokollet

I Rio de Janeiro år 1992 hölls United Nations Conference of Environment and Development (UNCED), Riokonferensen, en omfattande konferens om miljö och utveckling som resulterade i tre överenskommelser och två konventioner (UN 2013). En av dessa var klimatkonventionen, United Nations Convention on Climate Change (UNFCCC), som antogs för att komma tillrätta med klimatproblemen och således minska klimatförändringarna. De stater som undertecknat klimatkonventionen har årligen samlats till möten vid ”Conference of the parties” (COP) där Kyotoprotokollet förhandlats fram. Klimatkonventionen innehåller riktlinjer för hur arbetet med att stabilisera koncentrationen av växthusgaser i atmosfären ska bedrivas. Kyotoprotokollet är ett klimatavtal med specificerade och bindande kvantifierade utsläppskvoter och åtaganden för industriländer att minska sina utsläpp av växthusgaser (UNFCCC 1).

Klimatkonventionen och Kyotoprotokollet delar in länderna i två huvudsakliga grupper Annex I¹ och icke-Annex I² (UNFCCC 2). Annex I består av industriländer och övergångsekonomier med bindande åtaganden att reducera eller begränsa utsläpp av växthusgaser. Icke-Annex I-länder är främst utvecklingsländer och har inga bindande åtaganden. Industriländerna ska minska sina utsläpp av växthusgaser med ett genomsnitt på fem procent mot 1990 års nivå (Kyotoprotokollet 1998, 3).

Kyotoprotokollets första åtagandeperiod varade år 2008 till 2012 (Kyotoprotokollet 1998, 3), förutsättningarna för att Kyotoprotokollet skulle träda i kraft var att minst 55 av klimatkonventionens medlemmar ratificerat avtalet (Kyotoprotokollet 1998, 25). I Doha år 2012 antogs ett tillägg till Kyotoprotokollet och en andra åtagandeperiod som varar år 2013 till 2020 avtalades (UNFCCC 3). Under andra åtagandeperioden ska medlemsländerna,

¹ I FN:s klimatkonvention utgörs Annex I-länderna av: Australien, Belgien, Bulgarien, Danmark, Cypern, Estland, Europeiska Unionen,

² Icke-Annex I-länderna utgörs av omkring 150 länder, mestadels utvecklingsländer. För fullständig lista se UNFCCC webbplats http://unfccc.int/parties_and_observers/parties/non_annex_i/items/2833.php

vilka skiljer sig i första och andra perioden, minska sina växthusgasutsläpp med minst 18 procent mot 1990 års nivå.

I Kyotoprotokollet (1998, 2.1) framförs att Annex I-länderna ska ta fram och utveckla policys för att nå sina utsläppsmål och samtidigt främja hållbar utveckling. Vidare framkommer det i artikel 3.1 att detta kan genomföras individuellt eller i samarbete med andra parter. Dessutom ska länderna sträva efter att minimera social, ekonomisk och miljömässig påverkan på utvecklingsländer (Kyotoprotokollet 1998, 3.14).

2.2 De flexibla mekanismerna

Varje Annex I-land har specifika kvantitativa åtaganden för begränsning och minskning av utsläpp³. För att underlätta för Annex I-länderna att uppnå sina utsläppsmål ingår i Kyotoprotokollet tre flexibla mekanismer; *handel med utsläppsrätter*, *gemensamt genomförande*, och *mekanismen för ren utveckling (CDM)*. De flexibla mekanismerna är framtagna ”för att möjliggöra för parterna till protokollet, dvs. stater, att uppfylla sina kvantitativa åtaganden att begränsa utsläpp av växthusgaser på ett mer kostnadseffektivt sätt än om alla åtgärder vidtas inom det egna landets gränser” (Sveriges Riksdag 2012). Kyotoprotokollet och dess mekanismer är även sammanlänkat till Europeiska Unionens (EU:s) system för handel med utsläppsrätter genom direktivet 2004/101/EG (Europa 2012).

Kyotoprotokollet bygger på att Annex I-länderna ska uppnå sina utsläppsmål genom nationella åtgärder, däremot kan staterna använda de flexibla mekanismerna som ett supplement (UNFCCC 4). Enligt klimatkonventionen ska mekanismerna stimulera hållbar utveckling genom teknologisk överföring och investering samt hjälpa länder att nå sina utsläppsmål på ett kostnadseffektivt sätt.

Handel med utsläppsrätter (Kyotoprotokollet 1998, 17) är en marknadsbaserad mekanism som tillåter länder att köpa och sälja utsläppsrätter. Ländernas tillåtna utsläppsrätter är baserade på de utsläppsmål som godkändes under Kyotoprotokollet. Om ett land inte använder alla sina tilldelade utsläppsrätter kan de säljas vidare till parter som är i behov av fler utsläppsrätter än de åtagit (UNFCCC 5).

Gemensamt genomförande (Kyotoprotokollet 1998, 6) är en projektbaserad mekanism som tillåter länder med åtagande i Kyotoprotokollet att genomföra ett projekt för minskning av utsläpp i ett annat land med bindande åtagande i Kyotoprotokollet och på så sätt tillgodoräkna sig utsläppminskningsenheter (ERU) (UNFCCC 6). Mekanismen för gemensamt genomförande ska bidra till flexibla och kostnadseffektiva sätt för länder att uppfylla sina utsläppsmål,

³ Se bilaga 1

samtidigt som värdländerna för projekten kan dra nytta av utländsk investering och teknologisk överföring.

Mekanismen för ren utveckling (Kyotoprotokollet 1998, 12) är även den en projektbaserad mekanism men i detta fall ska projekten genomföras i ett utvecklingsland, det vill säga ett av de länder som inte har några bindande åtaganden under Kyotoprotokollet (UNFCCC 7). Länderna kan med dessa projekt tjäna certifierade utsläppsminskningenheter (CER) som kan räknas med för att uppnå utsläppsmål eller säljas vidare. Mekanismen för ren utveckling har dubbla mål, projekten ska stimulera hållbar utveckling i utvecklingsländer samtidigt som det minskar kostnaderna för industriländer att nå sina utsläppsmål (Paulsson 2009:64).

Både mekanismen för ren utveckling och gemensamt genomförande måste ge upphov till en utsläppsminskning utöver det som annars hade förekommit (UNFCCC 6 & 7), detta krav på faktisk utsläppsminskning brukar kallas additionalitet.

3 Metod

I detta kapitel presenteras de metodologiska val som gjorts i uppsatsen. Utgångspunkten för analysen är beskrivande idéanalys. Vidare introduceras analysverktygen och de sociala, ekonomiska och ekologiska dimensionerna. Avslutningsvis ges en beskrivning av det material som uppsatsen utgår ifrån.

3.1 Beskrivande idéanalys

Denna uppsats har som ambition att beskriva förekomsten av ett fenomen inom den internationella klimatpolitiken, nämligen konflikten mellan utveckling och miljöskydd i Kyotoprotokollet. För att genomföra en analys av Kyotoprotokollet används textanalys som metod. Den typ av textanalys som används i denna uppsats är en beskrivande idéanalys. Idéanalys lämpar sig då uppsatsens syfte är att studera hur konflikten återspeglas i Kyotoprotokollet genom att tolka det i texten som inte säger sig själv (Beckman 2005:49). Att genomföra en beskrivande idéanalys innebär att säga något om den aktuella textens innebörd, genom att tolka texten gör forskaren ett ställningstagande till hur en text eller ett budskap ska förstås. Tolkning av text kan medföra viss metodologiska problem. Hermeneutiken är läran om läsning och tolkning och fokuserar på förförståelsens betydelse (Bergström & Boréus 2005:24). Upplevelser, uppfattning om världen samt sociala sammanhang formars oss och påverkar vår förståelse av texten. Göran Bergström och Kristina Boréus skriver att ”utan viss förförståelse är tolkning omöjlig” (2005:25). Vidare menar de att det viktigast är att vara medveten om förförståelsen.

Studien är idécentrerad vilket innebär att den inte fokuserar på olika aktörer istället placeras de argument som är mest inflytelserika i centrum (Beckman 2005:18). Uppsatsens avsikt är framföra och tolka de argument och resonemang som går att finna i avtalet, däremot läggs ingen betydelse vid vem som framför argumenten.

Kyotoprotokollet används i denna uppsats som enda utgångspunkt för analys. Fallstudier kan kritiserars av anledningen att det kan vara svårare att generalisera resultaten och nå extern validitet än vid en flerfallstudie (Esaiasson et al. 2007:121, 175). Anledningen till att Kyotoprotokollet är det enda fall som studeras är dess unika karaktärsdrag att vara ett bindande avtal och ses därför som ett betydelsefullt fall (Teorell och Svensson 2007:150). Kyotoprotokollet är det enda bindande internationella klimatavtalet och ligger till grund för såväl nationellt som internationellt klimatarbete för minskning av utsläpp.

3.2 Analysverktyg

För att bearbeta och analysera material kan olika analysverktyg vara till hjälp. Analysverktyg kan se ut på olika sätt, i idéanalyser karakteriseras de ofta av så kallade idealtyper eller dimensioner (Beckman 2007:25). Idealtyper är en extrembild av en viss idé eller ideologi medan dimensioner används för att urskilja olika påståenden eller preciseringar av ett påstående (Beckman, 2007:28, 25). Dimensioner är ofta mer löst konstruerade än idealtyper och tillåter forskaren att vara kreativ (Bergström & Boréus, 2005:172) och är därför det som bäst beskriver analysverktyget för denna uppsats. De sociala, ekonomiska och ekologiska dimensionerna är framtagna för att studera hur konflikten mellan utveckling och miljöskydd återspeglas i Kyotoprotokollet. Hållbar utveckling behandlar konflikten mellan utveckling och miljöskydd och används därför som utgångspunkt vid definition av dimensionerna. För att kunna genomföra analysen är det nödvändigt att definiera och operationalisera studiens centrala begrepp och göra dessa begrepp mätbara. "Att definiera något teoretiskt innebär att man anger betydelsen av begreppet genom att sätta begreppet i språklig relation till andra begrepp" (Teorell & Svensson 2007:38). Dimensionerna, som är hämtade från hållbar utveckling, benämns; social, ekonomisk och ekologisk. I nästa kapitel anges betydelsen av dimensionerna genom att definiera generella kännetecken och sätta dem i språklig relation till andra begrepp. Dessa dimensioner används sedan vid analys av Kyotoprotokollet för att urskilja hur konflikten mellan utveckling och miljöskydd återspeglas.

3.3 Material

Uppsatsens primärmaterial består av Kyotoprotokollet och tillhörande offentliga policydokument utgivna av klimatkonventionen. Materialet utgör en väsentlig del av uppsatsen och dessa dokument ligger således till grund för textanalysen. För fördjupad analys och för att knyta an till tidigare forskning kommer jag även att använda mig av sekundärmaterial. Detta material presenteras främst i den teoretiska delen om hållbar utveckling och används som utgångspunkter för uppsatsen.

Utöver dessa två typer av material används även flertalet elektroniska källor, framförallt rapporter framtagna av klimatkonventionen och andra FN-organ. Dessa elektroniska källor anses vara pålitliga och endast deras officiella hemsidor har använts. Elektroniska källor har både fördelar och nackdelar. Internet är en högst tillgänglig informationsdatabas vilket medför ett öppet system där uppdatering och revidering kan ske utan att det redogörs. De elektroniska källor som används som underlag i denna uppsats bör anses vara pålitliga då endast officiella webbplatser tillhörande FN har använts.

Flertalet citat tagna från Kyotoprotokollet och klimatkonventionen används återkommande i texten. Ett aktivt val har gjorts att inte översätta dessa till svenska av den anledningen att en översättning kan riskera att betydelsefulla nyanser i texten går förlorade.

3.4 Avgränsingar

Kyotoprotokollet är ett omfattande avtal och har förhandlats fram under många år. I en uppsats som denna går det inte att behandla alla delar utan uppsatsen medför vissa begränsningar, därför har en avgränsning gjorts. Centralt för analysen är principen gemensamt och differentierat ansvar och de flexibla mekanismerna. Jag är medveten om att Kyotoprotokollet innehåller mycket mer än så men dessa delar är mest intressanta då de belyser konflikten mellan utveckling och miljöskydd.

4 Teoretiskt ramverk

Hållbar utveckling ses i denna uppsats som en strategi för att lösa konflikten mellan utveckling och miljöskydd. Kapitlet börjar med en historisk sammanfattning av hållbar utveckling och definiering av begreppet. Vidare diskuteras klimatförändringar som ett samarbetsproblem samt likheter och skillnader mellan hållbar utveckling och ekologisk modernisering. Sedan belyses frågan om vilken typ av utveckling som ska vara hållbar och det görs en uppdelning i dimensioner: social, ekonomisk och ekologisk. Dessa tre dimensioner används som verktyg vid analys av Kyotoprotokollet. Avslutningsvis redogörs för några kritiska tankar om hållbar utveckling.

4.1 Hållbar utveckling

Redan på 1970-talet startade diskussionen om hållbar utveckling på internationell nivå när världens stater träffades på United Nations Conference on the Human Environment (UNCHE) i Stockholm (Bernstein 2006:246). Här samlades stater från både nord och syd för att diskutera sambandet mellan miljö och ekonomi. Dessutom tillades, främst från länder i syd, utveckling på agendan. Konceptet hållbar utveckling populariserades dock först år 1987 av Brundtlandkommissionen och diskussionen om motsättningarna mellan utveckling och miljöskydd tog fart (Bernstein 2006:247). Brundtlandrapporten titulerades *Vår gemensamma framtid* och betonade att världen lider av problem som kräver en gemensam lösning, fattigdom i syd och ökade miljöproblem i nord (WCED 1987). Rapporten fokuserar på hållbar utveckling som en strategi för världens länder att gemensamt lösa dessa problem. Diskussionen kring begreppet hållbar utveckling och konflikten mellan utveckling och miljöskydd fortsatte år 1992 på Riokonferensen, United Nations Conference on Environment and Development (UNCED) i Rio de Janeiro. Riokonferensen kom att institutionalisera synen om att det krävs en global fri marknad med fri handel för att kunna kombinera internationellt miljöskydd med hållbar ekonomisk utveckling (Bernstein 2006:247). På Riokonferensen antogs fem dokument däribland Agenda 21, ett handlingsprogram som omfattar ett stort antal miljö och utvecklingsproblem och är tänkt som hjälp för att implementera hållbar utveckling (Carter 2007:208). Som en uppföljning till Riokonferensen 1992 träffades världens länder åter i Rio de Janeiro år 2012 på Rio+20. Under denna konferens diskuterades nya satsningar på hållbar utveckling och de sociala, ekonomiska och ekologiska dimensionerna. Rio+20 rapporten konstaterar att vi måste "acknowledge the need to further mainstream sustainable development at all levels, integrating economic,

social and environmental aspects and recognizing their interlinkages, so as to achieve sustainable development in all its dimensions” (UNCSD 2012:1-2).

Hållbar utveckling kan användas på många olika sätt vilket medför en uppsjö av tolkningar av begreppet. Brundtlandrapportens definition av hållbar utveckling är den mest kända definitionen av begreppet och lyder: ”development that meets the needs of the present without compromising the ability of future generations to meet their own needs” (WCED 1987:43). I litteraturen kring hållbar utveckling diskuteras olika definitioner och beroende på hur man väljer att tolka hållbar utveckling ser definitionerna olika ut. Förespråkare menar att fördelen med att låta hållbar utveckling vara en öppen och dynamisk idé är att det kan anpassas till olika situationer och koncept över tid och plats (Kates et al. 2005:11). Med en sådan utgångspunkt måste Brundtlandrapportens definition utvecklas. Definitionen, att tillgodose nuvarande generations behov utan att äventyra framtida välfärd, tar inte upp frågan om vems behov och framtida välfärd som ska värnas (Thiele 2013:3-5). I en global värld påverkas alla av varandras handlingar och konsekvenserna av dessa. Att leva hållbart innebär att handla med en tidsmässig och geografisk medvetenhet. Hållbar utveckling driver oss mot en förståelse av världen som global och ständigt i förändring med en balans mellan ekologisk hälsa, ekonomisk välfärd och socialt självbestämmande.

Hållbar utveckling definieras i denna uppsats som en strategi för hur sociala, ekonomiska och ekologiska dimensioner samverkar för att överbrygga konflikten mellan utveckling och miljöskydd (Adger & Jordan 2009:8).

4.1.1 Klimatproblem och internationella relationer

Hållbar utveckling är ett begrepp som ofta diskuteras vid klimatfrågor och är ett populärt ämne som ofta tas upp vid internationella klimatmöten. Men vad är det som utmärker klimatproblemen? Geografisk gränslöshet är ett typiskt karaktärsdrag hos klimatproblemen och innebär att klimatförändringarna inte tar hänsyn till de geografiska gränser vi har satt upp stater emellan (Jagers 2009:213). En luftförorening som orsakats i Sverige kan föras med vinden till grannländer. Denna gränslöshet i kombination med klimatets allmänna karaktär skapar ofta samarbetsproblem. Samarbetsproblemet grundar sig i att en allmänning, exempelvis luft, utgörs av en kollektiv vara som är tillgänglig för alla och går inte att inhägna. Ett känt exempel på samarbetsproblematik lanserades av Garrett Hardin år 1968 i vad han kallar allmänningens tragedi (Hardin 1968). Allmänningens tragedi går ut på hur enskilda fåraherdar överutnyttjar betesmark för egen kortsiktig nytta, vilket leder till att hela herdekollektivet får långsiktiga negativa konsekvenser. Klimatproblem handlar om allmänna tillgångar vilka inte har någon äganderätt (Paterson 2009:101). Suveräna stater utnyttjar miljö på olika sätt för egen nytta medan alla drabbas av de klimatförändringar som blir konsekvensen av utnyttjandet. Ett sätt att lösa allmänningens tragedi är att sälja allmänningar som privata egendom. En annan lösning är att ha kvar det som kollektiva varor men att allokera ut rättigheter (Hardin 1968:1245).

4.1.2 Ekologisk modernisering

Ekologisk modernisering har likheter med de grunder som sattes i Brundtlandrapporten om hållbar utveckling (Hajer 1995:26). Det är precis som hållbar utveckling en strategi där ekonomisk tillväxt och miljövård går hand i hand och modernisering går att förena med ekologisk hållbarhet (York & Rosa 2003:274). Förespråkare för ekologisk modernisering menar att de spänningar som tidigare funnits går att överbrygga genom att miljöskydd, under rätta förutsättningar, kan sporra teknologisk utveckling, ekonomisk tillväxt och högre levnadsstandard (Eckersley 2004:72). Skillnaden mellan dessa strategier ligger i hur stor vikt som läggs på de olika värdena. Till skillnad från hållbar utveckling är ekologisk modernisering en strategi med fokus på grön tillväxt, det vill säga ekonomisk tillväxt där energi och resurser används på ett återhållsamt sätt, produktionen medför mindre slaggprodukter per enhet och det sker en teknologisk utveckling i produktionsmetod (Eckersley 2004:72).

Ekologisk modernisering delas ibland upp och kan därmed förstås utifrån två perspektiv. Den relativt enkla förståelsen av ekologisk modernisering som en strategi för industrin att minimera sina kostnader, med hjälp av ny teknik. Den mer kritiska bilden av ekologisk modernisering vill se en djupare strukturell förändring med hjälp av försiktighetsprinciper för att hantera risker.

4.2 ”What is to be sustained?”

Vid studier av hållbar utveckling är det viktigt att ställa sig frågan vilken typ av utveckling som ska vara hållbar? Eftersom konceptet hållbar utveckling används på så många olika sätt är det inte självklart vilken typ av utveckling det syftas till. Traditionellt består hållbar utveckling av tre dimensioner; sociala, ekonomiska och ekologiska (Thiele 2013:5). För uppnå en utveckling som är hållbar måste dimensionerna samverka och på så sätt skapa en balans mellan dessa. I denna uppsats karaktäriseras den sociala dimensionen av social utveckling i form av ansvar, jämlikhet och rättvisa. Den ekonomiska dimensionen syftar främst på ekonomisk tillväxt och kostnadseffektivisering. Den ekologiska dimensionen representeras av en miljömässig utveckling där klimatförändringarna hålls på en hållbar nivå. I kommande avsnitt kommer dessa olika delar beskrivas och definieras närmare.

4.2.1 Social dimension

Sedan hållbar utveckling introducerades har klimatpolitiken präglats av frågan om generationsöverskridande rättvisa (Carter 2007:218), om behovet att skydda miljön för framtida generationer. Men det kanske främsta kännetecknet för

klimatproblemen är global rättvisa mellan fattiga och rika, vad som kallas nord-sydkonflikten (Carter 2007:219). Betydelsen av rättvisa härstammar från det faktum att de som har bidragit minst till klimatproblemen är dem som drabbas värst (Bulkeley & Newell 2010:36). Klimatförändringarna har orsakats av utsläpp genererade av industrialiserade länderna i nord och de borde därför stå för kostnaden för denna förorening. Klimatförändring handlar om social rättvisa och mänskliga rättigheter för världens fattiga och marginaliserade (Bulkeley & Newell 2012:49). Utvecklingsländer i syd har inte samma ekonomiska förutsättningar som industriländerna att hantera klimatförändringarna. Sårbarheten ökar när fattiga vars grundläggande behov inte är tillgodosedda ständigt utsätts för naturkatastrofer orsakade av klimatförändringar.

Detta leder oss till frågan om det endast är industriländerna som har ett ansvar att komma tillrätta med klimatproblemen. Inom klimatpolitiken handlar en global rättvisa även om ansvar. Vems skyldighet är miljön? Klimatproblemets globala karaktär ökar interdependensen och ett ömsesidigt beroende växer fram länder emellan (Thiele 2013:47). Det blir en fråga om hur rika länder kan assistera fattiga att genomgå en övergång till miljövänlig anpassning. Det handlar om en rättvis fördelning av ansvar mellan människor som lever idag att nyttja jordens resurser men även rättvisa för kommande generationer. I slutändan handlar det om att få ett medgivande från medborgare för att en miljöpolitisk åtgärd ska anses legitim (Jagers 2009:222).

I Brundtlandkommissionens definition av hållbar utveckling finns två typiska exempel på rättviseproblematiken, behov och begränsning (Carter 2007:211). Den ojämna resursfördelningen i världen är ett behovsproblem som måste lösas samtidigt som begränsning av resurser gör att gränserna för vad miljön klara pressas genom vårt sätt att leva.

4.2.2 Ekonomisk dimension

I strategin hållbar utveckling kännetecknas den ekonomiska dimensionen av ekonomisk tillväxt. Hållbar utveckling kan ses som ett sätt att hantera miljöproblemen utan att begränsa tillväxt och kan därmed förstås som ett sätt att bedriva hållbar ekonomisk tillväxt (Paterson 2009:106).

Den ekonomiska dimensionen karakteriseras även av kostnadseffektivisering. Kostnadseffektivisering innebär att samhället ska styras till så låga kostnader som möjligt. Användning av skatter och avgifter är vanliga verktyg för att uppnå samhällsekonomisk effektivitet (Hammar 2005:166). Inom klimatområdet använder länder olika sorters policyinstrument för att på ett kostnadseffektivt sätt uppnå sina klimatmål.

Reglering, även kallad ”command and control”, är det mest använda verktyget i miljöpolicy men anses ibland inte vara ett tillräckligt effektivt verktyg vilket har resulterat i en ökad tro på marknadsbaserade instrument (Carter 2007:322). Reglering, genom skatter och subventioner, skapar inga ekonomiska incitament till miljöanpassning förutom vad som är lagligt nödvändigt (Carter 2007:332).

Marknadsbaserade verktyg kan däremot generera dessa incitament genom att skapa marknader för miljövaror, exempelvis utsläppsrätter, som sätter övergripande mål och tillåter aktörer köpa och sälja dessa. Principen om att förorenaren betalar används i marknadsbaserade verktyg för att förhindra marknadsmisslyckanden (Carter 2007:332). Principen om att förorenaren betalar handlar om den som orsakar utsläpp ska också stå för kostnaden för utsläppet eller den skada som uppkommer på miljön (Bernstein 2006:248). Marknadsmisslyckanden uppstår när naturresurser överexploateras på grund av allmän tillgång till resurser vars marknadspris inte räknar med den externa kostnaden av att nyttja naturresursen. Marknadsbaserade verktyg kan internalisera dessa externa kostnader i priset på varan med hjälp av en tydlig statlig intervention.

4.2.3 Ekologisk dimension

Något man ofta glömmer att ta upp i diskussion om hållbar utveckling är att det i grund och botten handlar om att skapa en bättre miljö för nuvarande och kommande generationer. Inom klimatområdet ligger störst fokus på utsläpp av växthusgas och hur vi kan minska dessa utsläpp. För att kunna mäta ökning eller minskning av utsläpp sätts olika gränser. Gränserna handlar om vilken mängd utsläpp som kan tillåtas innan miljön skadas med klimatförändringar som konsekvens. För att kunna sätta denna gräns måste det finnas kriterier för hur mycket utsläpp klimatet kan ta innan det sker en förändring. Svårigheten med detta är hur man ska hantera risken med att sätta en för hög eller låg gräns. Försiktighetsprincipen kan här tyckas användbar, om det finns en osäkerhet kring hur ett visst beslut eller en handling kommer att påverka miljön måste försiktighetsmått vidtas. I Agenda 21 uttrycks försiktighetsprincipen som följande:

Where there are threats of serious or irreversible damage, lack of full scientific certainty shall not be used as a reason for postponing cost-effective measures to prevent environmental degradation. (Agenda 21 1992, 15)

Försiktighetsprincipen ger dock inga tydliga riktlinjer och kan därför vara svår att tillämpa. Ekologiska risker kan inte standardiseras på samma sätt som risker med historiska trender (Giddens 1998:61). Risker kan ofta kalkyleras utifrån tidigare erfarenhet, vid nya risksituationer så som miljöhot är balansen mellan nytta och fara av vetenskaplig och teknologisk förbättring svårbedömd. Risk är dock inte att förknippa med fara (Giddens 1998:64), risk innebär de faror vi aktivt söker för att konfrontera eller värdera.

4.4 Kritiska tankar

Både hållbar utveckling och ekologisk modernisering har fått utstå mycket kritik. Anthony Giddens (1998:57) menar att tanken med ekologisk modernisering är för bra för att vara sann. Miljövård och ekonomisk utveckling passar inte alltid ihop, ekologisk modernisering har mest betydelse för nationell policy medan miljörisker är gränsöverskridande och i vissa fall globala.

Kritiken av ekologisk modernisering grundar sig i två huvudsakliga punkter, att strategin inte nödvändigtvis leder till en absolut minskning i miljöförsämring, speciellt sett från ett globalt snarare än ett nationellt perspektiv, och att global orättvisa inte behandlas i teorin om ekologisk modernisering (Eckersley 2004:76). Problemet med ekologisk modernisering är synen på förhållandet mellan ekonomisk tillväxt och miljövård, tillväxt bidrar till miljöförsämring samtidigt som det ger upphov till större samhällskapacitet att klara av dessa problem genom att driva på en mer ekologiskt effektiv tillväxt (Eckersley 2004:76).

Hållbar utveckling inkluderar en social dimension och kan därför inte kritiseras av den anledningen. Däremot kritiseras hållbar utveckling för att vara ett alldeles för brett begrepp (Thiele 2013:6). Ett koncept som försvagas och undermineras av vaga och ogrundade definitioner. Dessutom används hållbar utveckling och hållbarhet i marknadsföringssyfte. Denna typ av grönmalning, företag som marknadsför sig som gröna och verkar på så sätt vara miljövänliga, blir allt mer vanlig.

Dessutom kritiseras hållbar utveckling för uppdelningen i tre pelare och tanken om att krävs en statisk och fast balans mellan dessa (Thiele 2013:5). Därför föreslås en fjärde pelare, kulturell kreativitet, som innebär att vanor, relationer och institutioner måste få påverkas av förändring för att hålla i längden.

5 Analys

I detta kapitel används konceptet hållbar utveckling som utgångspunkt för att beskriva hur konflikten mellan utveckling och miljöskydd återspeglas i Kyotoprotokollet. Först behandlas rättvisa och ansvarsfördelning i principen gemensamt men differentierat ansvar. Vidare diskuteras de centrala problemen med de flexibla mekanismerna, additionalitet och dubbla mål i CDM. I diskussionen behandlas resultaten av analysen och vad de har för betydelse.

5.1 Gemensamt men differentierat ansvar

Både klimatkonventionen och Kyotoprotokollet är baserat på principen *gemensamt men differentierat ansvar* (UNFCCC 1992:9). Godkännandet av princip innebär att industriländerna tog på sig den ledande rollen i att bekämpa klimatproblemen. Utvecklingsländerna som inte har genomgått samma ekonomiska och industriella utveckling anses enligt denna princip inte ha någon skyldighet att minska sina utsläpp. Utgångspunkten i gemensamt men differentierat ansvar är att lösa konflikten mellan social rättvisa och ekologisk utveckling. Dels genom att komma tillrätta med rättviseproblematiken mellan rika och fattiga länder och utsläppsminskning, samt ta itu med ansvarsfrågan i klimatsammanhang. Principens funktion i Kyotoprotokollet kan dock problematiseras av flera anledningar.

Annex-uppdelningen av industri- och utvecklingsländer som Kyotoprotokollet är baserat på är grunden i gemensamt men differentierat ansvar. Varje Annex I-land, närmare bestämt industriländerna, ska uppnå sina kvantifierade åtaganden om utsläppsminskning (Kyotoprotokollet Artikel 3.1). Däremot har icke-Annex I-länder, utvecklingsländerna, inga bindande åtagande för växthusgasutsläpp. Krav på klimatanpassning skiljer sig därmed åt från land till land beroende på var de placeras. Kritiker menar att det finns länder som inte är självklara under någon av dessa alternativ (Bulkeley & Newell 2010:38). Annex-uppdelning tar oss tillbaka till diskussionen om fördelning av ansvar. Vid förhandling av Kyotoprotokollet hade USA invändningar till att Kina räknades som ett utvecklingsland, icke-Annex I-land, vilket resulterade i att USA inte ratificerade avtalet. Genom att Kina klassas som ett icke-Annex I-land kan de tillgodogöra sig nyttan av andra länders utsläppsminskning utan att själv bidra, detta kallas "free rider" problemet (Pihl 2007:19). Diskussionen har även kretsat kring huruvida Kina, Brasilien och Indien, så kallade övergångsekonomier, ska räknas in bland icke-Annex I-länder eller inte (Bulkeley & Newell 2010:39). De senaste årtionden har nationella

ekonomier vuxit med över 4 procent per år, många utvecklingsländers ekonomi växer snabbare, exempelvis Kina vars ekonomi vuxit tre gånger så fort (Thiele 2013:144). Men var går då gränsen för när man är skyldig att minska sina utsläpp? Enligt Kyotoprotokollet och principen om gemensamt men differentierat ansvar ligger allt ansvar på länder i väst som under flera årtionden förorenat atmosfären med växthusgas. Däremot har Kina, ett land med en befolkning på över en miljard och en snabbt växande ekonomi, inga åtaganden att minska sina utsläpp.

Principen gemensamt men differentierat ansvar är grundläggande för både Klimatkonventionen och Kyotoprotokollet och visar tydliga tecken på konflikten mellan utveckling och miljöskydd. Tanken om att social rättvisa, ekonomisk tillväxt och miljömässig utveckling ska gå hand i hand har i principen visat sig innebära vissa svårigheter.

5.2 De flexibla mekanismerna

De flexibla mekanismerna i Kyotoprotokollet är marknadsbaserade verktyg skapade för att hjälpa Annex I-länder att uppnå sina utsläppsmål. Genom att belysa problemen med dessa mekanismer återspeglas konflikten mellan utveckling och miljöskydd. Nedan återspeglas konflikten mellan utveckling och miljöskydd utifrån dimensioner plockade från konceptet hållbar utveckling. Hur dimensionerna kommer till uttryck skiljer sig mekanismerna emellan.

5.2.1 Handel med utsläppsrätter

För att underlätta för Annex I-länderna att nå sina utsläppsmål ingår handel med utsläppsrätter i Kyotoprotokollet.

The Parties included in Annex B may participate in emissions trading for the purposes of fulfilling their commitments under Article 3. Any such trading shall be supplemental to domestic actions for the purpose of meeting quantified emission limitation and reduction commitments under that Article. (Kyotoprotokollet 1998, 17)

Handel med utsläppsrätter är ett marknadsbaserat verktyg som kombinerar ekonomisk utveckling med miljöskydd. Allmänningens tragedi kan illustrera det huvudproblem som utsläppshandel ska lösa. Luft är en kollektiv vara som alla har tillgång till vilket har resulterat i att luften överutnyttjas. Det handlar i detta fall inte om att ta något från allmänningen utan om att tillföra förorening, utsläpp i form av växthusgas. På grund av dess allmänna karaktär går det inte att privatisera luften, lösningen har istället varit att allokera ut rättigheter till utsläpp, denna allokering görs i Kyotoprotokollet. Genom att skapa en marknad för utsläpp transformeras luften till en handelsvara där de med mest pengar kan köpa utsläppsrätter och därmed förorena mer. Att förorena miljön, eller att minska sina utsläpp, kan på så sätt ses som en ren ekonomisk fråga.

Artikel 17 i Kyotoprotokollet behandlar handel med utsläppsrätter.

Parties agree that Article 17 provides opportunities for Parties to fulfill their commitments in a cost-effective way. Parties also recognize that reporting, review and a strong and enforceable compliance regime are not sufficient to prevent Parties from overselling, thereby potentially endangering the environmental integrity of the system. (FCCC/CP/2000/5/Add.2 s.10)

Citatet inleds med att betona att handel med utsläppsrätter är ett sätt för länderna att kostnadseffektivt uppnå sina utsläppsmål. Handel med utsläppsrätter följer principen om att förorenaren betalar, förorenaren ska stå för den fulla kostnaden för växthusgasutsläpp. Antingen genom investering av ny teknologi eller genom att importera utsläppsrätter och därmed köpa sig fria. Båda valen måste leda till en faktisk utsläppsminskning men för att detta ska ske inom handel med utsläppsrätter måste taket för utsläppsrätter på marknaden vara satt på rätt nivå. Om ett för stort antal utsläppsrätter godkänns blir priset för lågt och leder snarare till en ökning av utsläpp. Att det finns svårigheter med att sätta taket för utsläppsrätter framförs även i citatet ovan. Genom att sälja för många utsläppsrätter får det inte den effekt på utsläppsminskning som man vill se och syftet med utsläppsmarknaden urholkas. Om antalet utsläppsrätter på marknaden minskar skapar det högre priser för utsläppsrätterna och bättre incitament för investering i ny teknologi.

5.2.2 Additionalitet och faktisk utsläppsminskning

Mekanismen för ren utveckling och mekanismen gemensamt genomförande är i grunden liknande verktyg för länderna att kostnadseffektivisera utsläppsminskning och uppnå sina utsläppsmål. Båda är projektbaserade men skiljer sig i vart projekten genomförs, projekten inom gemensamt genomförande genomförs av Annex I-länder i Annex I-länder. Av denna anledning är gemensamt genomförande inte lika kontroversiellt som mekanismen för ren utveckling där projekten genomförs av Annex I-länder i utvecklingsländer. Det finns dock andra drag, gemensamt för de båda mekanismerna, som kan vara problematiska.

For the purpose of meeting its commitments under Article 3, any Party included in Annex I may transfer to, or acquire from, any other such Party emission reduction units resulting from projects aimed at reducing anthropogenic emissions by sources or enhancing anthropogenic removals by sinks of greenhouse gases in any sector of the economy. (Kyotoprotokollet 1998, 6.1)

Citatet framhåller att syftet med de flexibla mekanismerna är till för länderna i Annex I att uppnå sina utsläppsmål. Dessutom bidrar mekanismerna till att kostnadseffektivisera utsläppsminskningen genom att länder kan utföra bilaterala samarbeten som gör att kostnaderna för utsläppsminskningen blir så låga som möjligt. I Kyotoprotokollet fastställs dessutom att ett projekt inom gemensamt

genomförande eller CDM ska bidra till "a reduction in emissions by sources, or an enhancement of removals by sinks, that is additional to any that would otherwise occur" (Kyotoprotokollet 1998, 6.1b). Begreppet additionalitet innebär att projekt under mekanismen för gemensamt genomförande och CDM måste innebära utsläppsminskning utöver det som annars skulle förekomma (UNFCCC 7). Problemet med detta är att det inte går att veta hur mycket utsläppen hade minskat utan projektet, därför går det inte heller att beräkna skillnaden på utsläppsminskning med och utan projektet. Specifika tester har föreslagits för att mäta detta men parterna har inte lyckats enas om hur dessa tester ska genomföras (Pearson & Shao Loong 2003:2-3).

I Kyotoprotokollet läses att varje CDM projekt ska bli certifierade på grundval av "real, measurable, and long-term benefits related to the mitigation of climate change" (Kyotoprotokollet 12.5b). Även här saknas hur dessa långsiktiga fördelar ska kunna beräknas. Genom att tillåta industriländer att genomföra projekt i utvecklingsländer, där råvaror och arbetskraft är billigare än i västvärlden, blir det billigare för industriländerna att minska sina utsläpp än om de varit tvungna att göra det i sitt egna land. Förflyttning av industrier på detta sätt är därmed bara en förflyttning av utsläppen och inte nödvändigtvis en minskning (Paulsson 2009:67). Dessutom betyder det inte att det leder till någon utsläppsminskning utan snarare att utsläppet flyttas till en annan del av världen. Denna förflyttning får inte bara konsekvenser på industriländerna som genomför projekten utan också på utvecklingsländerna där projekten genomförs.

Mekanismen för ren utveckling är i sig ett väldigt teknisk verktyg för lösning av klimatproblem vilket visar på den teknocentriska delen av ekologisk modernisering. Effekten av detta blir att alla tekniska problem med mekanismen hamnar i fokus istället för att se till så att det leder till utsläppsminskning. Reglerna för mekanismen förhandlades fram i Marrakesh 2001 och det första projektet registrerades tre år senare (Paulsson 2009:65). Marrakeshavtalet innehåller tekniska detaljer om hur projekten ska genomföras, bekräftas, verifieras och certifieras men förespråkare för mer radikala tillvägagångssätt än ny teknologi menar att det inte är tillräckligt för att ta itu med miljöproblemen (Eckersley 2007:77).

5.2.3 CDM och dubbla mål

Mekanismen för ren utveckling baseras på tanken om att utsläppsminskning ska genomföras där det är som billigast. Mekanismen går ut på att i ett utvecklingsland genomföra projekt som ska leda till utsläppsminskning och hållbar utveckling.

The purpose of the clean development mechanism shall be to assist Parties not included in Annex I in achieving sustainable development and in contributing to the ultimate objective of the Convention, and to assist Parties included in Annex I in achieving compliance with their

quantified emission limitation and reduction commitments under Article 3. (Kyotoprotokollet 1998, 12.2)

I citatet ovan betonas de dubbla målen med mekanismen, att projekten ska bidra till hållbar utveckling i det utvecklingsland där projektet genomförs samtidigt som Annex I-länder på ett kostnadseffektivt sätt kan minska sina utsläpp. När kostnadseffektivitet ställs mot kriteriet om hållbarhet skapas problem kring incitamenten bakom projekten (Paulsson 2009:66). I artikel 12.9 Kyotoprotokollet går det att läsa att privata och/eller statliga företag får delta med projekt. Att privata företag får delta är ett sätt att låta de ta sitt ansvar men företag vill gå med vinst vilket kan leda till att den ekonomiska biten väger tyngre än den miljömässiga. Istället för att ha miljövard och utsläppsminskning i fokus ser investerare det främst som en affärsmöjlighet. Om hållbarhet då saknar ekonomiskt värde finns det inget incitament för investerare att maximera hållbarheten i projekten. Så länge de inte tjänar på att minska utsläppen så mycket det bara går kommer projekten främst ses som ett sätt att komma in på nya marknader. Tillträdet till nya marknader och skapandet av nya marknadsmöjligheter är anledningen till att över 50 procent av alla projekt inom mekanismen för ren utveckling genomförs i övergångsländerna Kina, Brasilien, Indien och Mexico (UNEP 2012).

I ett avtal som Kyotoprotokollet där endast de industrialiserade länderna har åtaganden, är det viktigt att även se till så att utvecklingsländernas behov blir tillgodosedda. Genom de dubbla målen i mekanismen för ren utveckling ska projekt bidra till en hållbar utveckling i utvecklingsland projektet genomförs. CDM innebär ofta ett fokus på stora industrier och lämnar därmed småskalig industri utanför den gröna tillväxten. Detta skulle innebära att den småskaliga verksamheten, ofta bidragande till anställning och försörjning av den inhemska marknaden, fasas bort vilket skulle få stora sociala kostnader (Sonnenfeld 2000:15).

Även om projekten via CDM har fokus på utvecklingsländerna är det inte alltid de når ända fram. Hållbar utveckling baseras på ett plussumme spel där alla aktörer kan delta och dra fördel av spelet (Brown 2009:33). Denna så kallade "win-win" lösningen på problemet mellan utveckling och miljöskydd stämmer inte alltid överens med verkligheten. Kyotoprotokollet utgår ifrån idén om att industriländer ska hjälpa utvecklingsländer till en hållbar utveckling genom överföring av teknologi. Fattiga länder där de grundläggande behoven inte är tillgodosedda har ofta inte råd med klimatanpassad teknologi och klimatproblemen innebär ofta distributionsfrågor vilket sällan kan lösas utan vinnare och förlorare (Carter 2007:231). Dessutom har utvecklingsländer ofta inte samma tillträde på marknaden som de industrialiserade länderna har.

5.4 Diskussion

Kyotoprotokollet är det enda internationella bindande avtal och ligger därmed till grund för världens länders arbete för att komma tillrätta med klimatproblemen. Förutom målet att minska växthusgasutsläpp har Kyotoprotokollet även som syfte att främja hållbar utveckling. Hållbar utveckling är en strategi för att hitta en balans mellan social och ekonomisk utveckling samtidigt som miljön skyddas. Förekomsten av denna konflikt i Kyotoprotokollet analyseras därför utifrån ett hållbarhetsperspektiv med fokus på gemensamt men differentierat ansvar samt de flexibla mekanismerna.

Konflikten mellan social utveckling och miljöskydd återspeglas i principen gemensamt men differentiera ansvar som rättvisa mellan nord och syd samt fördelning av ansvar. Rättvisa mellan nord och syd handlar om vem som bär ansvaret för klimatförändringarna. Ansvaret läggs, enligt principen gemensamt men differentierat ansvar, på industriländer men uppdelningen av länder i fattiga och rika skapar konflikt. Då hela ansvaret anses ligga hos industriländer utelämnas i Kyotoprotokollet diskussion kring utvecklingsländernas skyldigheter. I CDM involveras utvecklingsländer till viss del genom de dubbla målen med projekten. När hållbarhet ställs mot kostnadseffektivisering skapas problem kring incitament bakom projekten, huruvida det handlar om att minska utsläpp och bidra till hållbar utveckling i utvecklingsländer eller investera och komma in på nya marknader. Detta är ännu ett exempel på hur konflikten mellan utveckling, i detta fall båda social och ekonomisk, och miljöskydd återspeglas i Kyotoprotokollet.

De flexibla mekanismerna är alla marknadsbaserade verktyg för Annex I-länder att minska sina utsläpp. Det som främst kännetecknar dessa är ekonomisk utveckling med fokus på kostnadseffektivisering och det faktum att mekanismerna tillsammans utgör utsläppsmarknaden. Additionalitet är ett exempel på hur denna ekonomiska utveckling kan stå i konflikt med miljöskydd och kravet på faktisk utsläppsminskning. Problemet som ligger till grund för additionalitet är att vi inte vet hur mycket utsläppen hade minskat utan projekt under CDM eller gemensamt genomförande. Därför kan vi inte med säkerhet avgöra om projekten innebär utsläppsminskning utöver det som annars skulle förekomma. Projekten visar sig främst handla om investering och affärsmöjligheter och inte om utsläppsminskning. Additionalitet är på så sätt ett exempel på hur ekologiska aspekter får stå tillbaka för de ekonomiska.

Kyotoprotokollet har en tydlig avsikt att ta in alla aspekter av hållbar utveckling, det vill säga såväl de ekologiska och sociala som det ekonomiska. Utifrån genomförd analys av Kyotoprotokollet visar det sig dock vara så att huvudsakligt fokus tycks ligga på den ekonomiska dimensionen, vilken får störst utrymme i detta bindande avtal. Kyotoprotokollet bortser inte ifrån övriga dimensioner, de andra delarna finns representerade, men de funktioner som fokuserar på social och ekologisk utveckling synes inte alltid fungera som tänkt och måste därför stå tillbaka för de ekonomiska aspekterna. När ekonomisk utveckling, med kostnadseffektivitet och grön tillväxt i fokus, väger tyngre än andra dimensioner följs strategin om ekologisk modernisering. Vad har då detta

för betydelse i ett avtal som Kyotoprotokollet? När ekonomisk utveckling vinner över social och ekologisk utveckling får aspekter som rättvisa och jämlikhet stå tillbaka för ekonomisk tillväxt. Miljömässig utveckling i form av ett bättre klimat går förlorat mot ett fokus på kostnadseffektivisering och marknadslösningar. Således går vi mot en framtid med fortsatta klimatproblem där de som är fattiga också drabbas värst av klimatförändringarna.

Analysen av Kyotoprotokollet har tagit upp tydliga exempel på obalans och spänning mellan dimensioner. Att konflikten mellan utveckling och miljöskydd i ett bindande klimatavtal som Kyotoprotokollet inte är löst visar på att förhandlingar och diskussioner måste fortsätta för att hitta en lösning. Antingen förhandla fram nya verktyg eller förbättra och förändra de som finns tillgängliga. Lösningen kan också vara att använda sig av andra strategier för att överbrygga konflikten.

Svårigheterna med studier utifrån ett hållbarhetsperspektiv är att begreppet hållbar utveckling har en enorm bredd. Resultaten av sådana analyser kan tänkas variera beroende på vilken definition av begreppet som används. Om hållbar utveckling tillåts att svara på förändring och vara ett öppet och dynamiskt begrepp kan det möjligtvis fungera som strategi och lösa konflikten mellan utveckling och miljöskydd. Med en öppen och dynamisk definition av hållbar utveckling accepteras viss obalans mellan dimensionerna och förändring välkomnas. Men kanske räcker inte hållbar utveckling som strategi för att lösa konflikten mellan utveckling och miljöskydd?

För vidare forskning inom detta område kan det vara intressant att studera Kyotoprotokollet utifrån andra teoretiska utgångspunkter för att se vilka resultat det hade medfört. Dessutom skulle Kyotoprotokollets första och andra åtagandeperiod kunna jämföras för att analysera skillnader och likheter mellan dessa.

6 Slutsats

Uppsatsen syfte är att beskriva hur konflikten mellan utveckling och miljöskydd återspeglas i Kyotoprotokollet. För att analysera Kyotoprotokollet används tre dimensioner som analysverktyg. De sociala, ekonomiska och ekologiska dimensionerna är alla plockade ifrån strategin om hållbar utveckling.

Kyotoprotokollet betonar rättvisa mellan rika och fattiga genom principen gemensamt men differentierat ansvar. Principen löser dock inte hela konflikten utan problem skapas när svaga ekonomier blir starkare.

Det ligger ett stort fokus på ekonomisk utveckling i Kyotoprotokollet, vilket grundar sig i utformandet av de flexibla mekanismerna. Samtliga tre flexibla mekanismer: handel med utsläppsrätter, mekanismen för ren utveckling och gemensamt genomförande är skapade för att hjälpa Annex I-länder att på ett kostnadseffektivt sätt minska sina utsläpp och därmed uppnå sina utsläppsmål. Kostnadseffektivitet visa sig i analysen vara centralt för samtliga flexibla mekanismerna och uttrycks som ett sätt att minska utsläpp där kostnaderna för genomförandet är som lägst.

Uppsatsens definition av hållbar utveckling innebär att sociala, ekonomiska och ekologiska dimensioner ska samverka för att lösa konflikten mellan utveckling och miljöskydd. Analysen av Kyotoprotokollet och främst de flexibla mekanismerna visar att den ekonomiska dimensionen väger tyngst. För att främja hållbar utveckling borde dessa mekanismer utformas med en mer jämn balans mellan de sociala, ekonomiska och ekologiska dimensionerna.

7 Referenser

- Adger, Neil W. & Jordan, Andrew, 2009. *Governing sustainability*. Cambridge: Cambridge Univ. Press
- Agenda 21 1992. *Report of the United Nations Conference on Environment and Development*.
- Beckman, Ludvig, 2005. *Grundbok i idéanalys: det kritiska studiet av politiska texter*. Stockholm: Santréus
- Bergström, Göran & Boréus, Kristina (red), 2005. *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Lund: Studentlitteratur
- Bernstein, Steven, 2006. "Environment, Economy, and Global Environmental Governance" i Stubbs, Richard & Underhill, Geoffrey R. D. (red.). *Political economy and the changing global order*. 3 uppl. Oxford: Oxford University Press
- Brown, Katrina, 2009. "Human development and environmental governance: a reality check" i Adger, Neil W., Jordan, Andrew, *Governing sustainability*. Cambridge: Cambridge Univ. Press
- Carter, Neil, 2007. *The politics of the environment: ideas, activism, policy*. 2 uppl. Cambridge: Cambridge University Press
- Clapp, Jennifer & Dauvergne, Peter, 2005. *Paths to a green world: the political economy of the global environment*. Cambridge: MIT Press
- Eckersley, Robyn, 2004. *The green state: rethinking democracy and sovereignty*. Cambridge, MA: MIT Press
- Esaiasson, Peter, Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik & Wängnerud, Lena, 2012. *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 4 uppl. Stockholm: Norstedts juridik
- Europa, 2012.
http://europa.eu/legislation_summaries/energy/european_energy_policy/128012_sv.htm Hämtad 2012-07-28
- FCCC/CP/2000/5/Add.2. Report of the Conference Of the Parties on the first part of its sixth session, held at the Hague from 13 to 15 November 2000.
- Giddens, Anthony, 1998. *The third way: the renewal of social democracy*. Cambridge: Polity Press
- Hajer, Maarten A., 1995. *The politics of environmental discourse: ecological modernization and the policy process*. Oxford: Clarendon
- Hammar, Henrik, 2005. "Miljöpolitik och samhällsekonomisk effektivitet" i Jagers, Sverker C. (red), *Hållbar utveckling som politik: om miljöpolitikens grundproblem*, Malmö: Liber
- Hardin, Garret, 1968. "The Tragedy of the Commons", *Science*, vol. 162, nr 3859, s.1243-1248.

- Jagers, Sverker (red), 2007. *Hållbar utveckling som politik: om miljöpolitikens grundproblem*. Malmö: Liber
- Kates, Robert W., Parris, Thomas M. & Lieserowits, Anthony A., 2005. "What is sustainable development? Goals, indicators, values and practice", *Environment*, vol.47, nr 3, s. 8-21.
- Kyotoprotokollet, 1998. *Kyoto protocol to the United Nations Framework Convention on Climate Change*. Kyoto: Förenta Nationerna
- Meadows, Donella H., Meadows, Dennis L., Randers, Jorgen & Behrens III, William W., 1972. *The limits to growth*. New York: New American library
- Page, Edward, 2005. "Miljöetik" i Jagers, Sverker C. (red), *Hållbar utveckling som politik: om miljöpolitikens grundproblem*, Malmö: Liber
- Paterson, Matthew, 2009. "Global governance for sustainable capitalism? The political economy of global environmental governance" i Adger, Neil W., Jordan, Andrew, *Governing sustainability*. Cambridge: Cambridge Univ. Press
- Paulsson, Emma, 2009. "A review of the CDM literature: from fine-tuning to critical scrutiny?", *International Environmental Agreements: Politics, Law & Economics*, vol. 9, nr 1, s.63-80
- Pearson, Ben & Shao Loong, Yin, 2003. "The CDM: reducing greenhouse gas emissions or relabeling business as usual?", *CDMWatch – Third World Network*
- Pihl, Håkan, 2007. *Miljöekonomi för en hållbar utveckling*. 4. uppl. Stockholm: SNS förlag
- Sonnenfeld, David A., 2000. "Contradictions of ecological modernisation: pulp and paper manufacturing in South-East Asia", i Mol, Arthur P.J. & Sonnenfeld, David A., *Ecological Modernisation Around the World: Perspectives and Critical Debates*, London: Frank Cass
- Sveriges Riksdag, 2012. http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/EU/Fakta-PM-om-EU-forslag1/Forslag-till-direktiv-om-samma_GR06FPM11/
Hämtad 2012-07-28
- Teorell, Jan & Svensson, Torsten, 2007. *Att fråga och att svara: samhällsvetenskaplig metod*. 1. uppl. Stockholm: Liber
- Thiele, Leslie P., 2013. *Sustainability*. Cambridge, UK: Polity
- UN 2013. Earth Summit. Hämtad 2013-08-04
<http://www.un.org/geninfo/bp/envirp2.html>
- UNCSD, 2012. *The future we want*. United Nations Conference on Sustainable Development. Rio de Janeiro: Förenta Nationerna
- UNEP, 2012. All CDM projects.
<http://www.cdmpipeline.org/cdm-projects-region.htm#1> Hämtad 2012-08-14
- UNFCCC, 1992. *United Nations Framework Convention on Climate Change*. Förenta Nationerna
- UNFCCC 1. United Nations Framework Convention on Climate Change, Essential background. Hämtad 2013-08-04
http://unfccc.int/essential_background/kyoto_protocol/items/6034.php
- UNFCCC 2. United Nations Framework Convention on Climate Change, Parties & Observers. Hämtad 2013-08-04
http://unfccc.int/parties_and_observers/items/2704.php

- UNFCCC 3. United Nations Framework Convention on Climate Change, Kyoto protocol. Hämtad 2013-08-04
https://unfccc.int/kyoto_protocol/items/2830.php
- UNFCCC 4. United Nations Framework Convention on Climate Change, Mechanisms. Hämtad 2013-08-04
https://unfccc.int/kyoto_protocol/mechanisms/items/1673.php
- UNFCCC 5. United Nations Framework Convention on Climate Change, International emissions trading. Hämtad 2013-08-04
https://unfccc.int/kyoto_protocol/mechanisms/emissions_trading/items/2731.php
- UNFCCC 6. United Nations Framework Convention on Climate Change, Joint implementation. Hämtad 2013-08-04
https://unfccc.int/kyoto_protocol/mechanisms/joint_implementation/items/1674.php
- UNFCCC 7. United Nations Framework Convention on Climate Change, Clean development mechanism. Hämtad 2013-08-04
https://unfccc.int/kyoto_protocol/mechanisms/clean_development_mechanism/items/2718.php
- WCED, 1987. *Our common future*. World Commission on Environment and Development. Oxford University Press
- York, Richard & Rosa, Eugene A., 2003. "Key challenges to ecological modernization theory". *Organization & Environment*, vol. 16, nr 3, s.273-288

Bilaga 1

Annex B

Party Quantified emission limitation or reduction commitment

(percentage of base year or period)

Australia	108
Austria	92
Belgium	92
Bulgaria*	92
Canada	94
Croatia*	95
Czech Republic*	92
Denmark	92
Estonia*	92
European Community	92
Finland	92
France	92
Germany	92
Greece	92
Hungary*	94
Iceland	110
Ireland	92
Italy	92
Japan	94
Latvia*	92
Liechtenstein	92
Lithuania*	92
Luxembourg	92
Monaco	92
Netherlands	92
New Zealand	100
Norway	101
Poland*	94
Portugal	92
Romania*	92
Russian Federation*	100
Slovakia*	92
Slovenia*	92

Spain	92
Sweden	92
Switzerland	92
Ukraine*	100
United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland	92
United States of America	93

* Countries that are undergoing the process of transition to a market economy